

safari
Херсонський
сафарі

Борис Херсонський

Роздруківка

Харків
«ФОЛІО»
2020

Над головою хмара. Під ногами бруківка.
Книга твоя — не більше ніж роздруківка,
Неважливо, який тираж. Дарма що в палітурці.
Краще, ніж на паркані або на штукатурці.
Важливіше не забувати — життя твоє вже на схилі.
Текст — не більше ніж текст. Не життєвого моря хвилі.
Життя твоє — не машинопис коректору на перевірку.
Папір майже прозорий. П'ять листочків під копірку.
Інша справа — книга на полиці, де книги стоять впритул.
Просто предмет інтер'єру. Перша сторінка — шмуцтитул.
Корінці один до одного. Важливіше — де твоя віра?
Хотілося б, щоб в серці — червона, не в черепі — темно-сіра.
Рядки плетуться, кульгаючи, вздовж узбіччя.
У старому фотоальбомі рідні побляклі обличчя.
Друкарська машинка на горищі припадає пилом.
Краще писати чорнилом, з натиском, з нахилом.
Була хмара над головою. Була під ногами бруківка.
Нова книжка на полиці — мов та роздруківка.

* * *

Мені тринадцятий минало,
у школі я вивчав Тараса.
Життя складалося невдало —
хрущовський рік, порожня каса.

За білим хлібом в довгій черзі,
як у Москві до Мавзолею,
стоять похмурі люди змерзлі
в гастрономію, бакалію.

Де ж за селом пасуть ягняток?
Десь на підручника сторінці.
Привіт, Тарасе! Дня початок,
сиджу з млинцями наодинці —

холодні, сірі, як обличчя
старих сусідів з півпідвалу.
Двадцятье тужнее сторіччя
співа тиранам піснь зухвалу.

Мені тринадцятий минало,
і, Боже, як давно минуло,
і смерть своє готує жало,
як кат до скроні тулить дуло.

О думи мої, думи мої,
повсякдень з вами лихо й лихо.
Десь у приймальному покої
душа моя зітхає тихо.

А там десь розуму палата,
залізне ліжко без матраца.
Там ковдра, як життя, строката.
Там школа, де вивчав Тараса.

Не ходи без шапки — наживеш менінгіт.
Не читай у ліжку — наживеш сліпоту.
Загалом, виростеш — будеш той ще інвалід.
Але я ще не виріс — я тільки расту.
Я бачу позначки олівцем на одвірку. Здається мені,
що п'ять сантиметрів за рік — успіх, — і сміх і гріх.
Карибська криза. Світ тримається на волосині.
Вчися добре — будеш розумніший за усіх.
Розумніший за дядька Борю в окулярах важких рогових,
розумніший за дядька Юру, що знає мій кожен крок.
Але не можна бути мудрішим за мертвих.
І не можна залишитися в живих.
Не кожен рядок в строфу. Не кожне слово в рядок.
Виростеш — будеш солдатом на бойовому посту,
красивим, як актор у радянському кіно.
Але я поки що не виріс. Я поки що тільки расту.

* * *

Найстрашніше, що я бачив у дитинстві, —
це бійка двох одноногих інвалідів війни.

Вони наїжджали один на одного
в триколісних інвалідних візках
з маленькими моторчиками
і били один одного милицями.

Обидва були п'яні.

Тоді я ще не читав «Айвенго»
про лицарські турніри.

Ножиці клацають навколо дитячої переляканої голови.
Дощечка на підлокітниках крісла. Тихо сиди.
Пасма темного волосся на білому. Скажете ви —
нічого тут боятися! Але жах проникає сюди.
Чубчик буде трохи вище брів, рівний такий.
Потилиця нагадує ошатний британський газон.
Якщо хлопчик сіпнеться — чубчик буде кривий.
Але це теж не страшно. Це дитячий фасон.
Все менше волосся на дитячій переляканій голові.
Очі наповнюються тугою. Але свобода близька.
Мене стрижуть в «Перукарні».

Парикмахерские — в Москві.

А тут Чернівці. Тут ідиш — мова міська.
Все інше — з акцентом. Парфуми на стелажах.
Перукар дядько Яша знає справу, йому все одне.
Нема чого тут боятися. Але серце стислося — жах.
Ви вже дорослі. Вам не зрозуміти мене.

Чорні листи толю на палицях — то були прапори.
Ми, як вміли, череп і кістки на них малювали крейдою.
Йшли назустріч один одному, в кулачках затискаючи камені.
Війна з камінням — ось як це у нас називалося.

Йшли в дві шеренги, зупинялися, кидали
каміння один в одного — і з криками розбігалися
в різні боки, немов хто гнався за нами.
Це було не дуже хоробро, не дуже красиво,
не надто розумно, але це було — саме так,
як інші наші вчинки — войовниче дитинство.

Одначе дивно: за весь цей час ніхто жодного разу
ні в кого не влучив. Мабуть, ангели справді нас зберігали.
Ні чорних прапорів з черепами, ні каменів не боялися,
сміялися, аплодували білими крилами, встигаючи камені
перехопити на льоту, — але ж і справді
жоден з цих каменів не впав на землю.

А втім, ми були занадто малі, щоб з цього здивуватися.

Зміст

«Над головою хмара. Під ногами бруківка...».....	4
Я ДІЙСНО ЦЕ БАЧИВ	5
«Мені тринадцятий минуло...»	6
«Не ходи без шапки — наживеш менінгіт...»	8
«Найстрашніше, що я бачив у дитинстві...»	9
«Ножиці клацають навколо дитячої переляканої голови...»	10
«Чорні листи толю на пальцях — то були прапори...»	11
«Я народився через п'ять років після Другої світової...»	12
«Черговий по класу з пов'язкою на рукаві...»	13
«На кожному стовпі закріплений був рупор...»	14
«Дивно, я пам'ятаю часи...»	16
«Коли доблесні радянські китобої...»	18
«Говорили про все — про жінок насамперед...»	20
«Від'їжджають. Вже зібрана остання валіза...»	21
Ода до двох Тарасів	22
«В реалі — розмови, а в інтернеті — чати...»	25
«Колись я був...»	26
«Начинається новая жизнь — incipit vita nova...»	28
«Приходь до мене, зварю тобі чашечку кави...»	30
Для Люсі	31
«З глибини каяття бачиш зірки гріхов на темном небе вини...»	32
«запиши мене в книгу життя запиши...»	33
«Щось здається мені...»	34
«Коли пишуть „як сказано вище“...»	36
«Рік смерті Брежнева я проводив в Криму...»	38
«Ні кіно, ні попкорну, ні пляшечки кока-коли...»	40
«Що я можу сьогодні сказати про рідну Україну...»	41
«Розтопимо камін. Танцює вогонь на полінах...»	42
«Перехідний вік — це старість, стара знайома...»	43
«чим частіше я отримую...»	44
«Кажуть, поет Херсонський давно помер...»	46
«Господи Боже! Ты знаешь: чтобы любить стихи...»	48

«Я пам'ятаю все, але рідко згадую щось...».....	49
«Повернувся Уліс на Ітаку...».....	50
«Чекаю на воскресіння мертвих...».....	51
Продовження думки.....	52
«Де мій сором? Де провина...».....	56
«Ніхто не побачив, я вийшов із власної шкіри...»	58
З КЛЯПОМ У РОТІ.....	59
«Що за потвора над лісом кам'яновугільним ногою...»	60
«Ленін любив природу. І школяр-пролетарій...».....	62
«Після першого сексу хлопчик розгублено говорить...»	63
«Другий семінар з курсу істмату...»	64
«Перша книга про секс називалася „Шлюб під мікроскопом“...»	66
«Позич троячку, товаришу, післязавтра зарплата...»	68
«щасливчик народився в сорочці з кляпом у роті...».....	69
«стояти вже більше нема куди тим паче бігти кудись...»	70
Двір.....	72
«Всю ніч хлопчиськові снилося темне, страшне підземелля...»	79
«Час універсамів і величезних білбордів...»	80
«...Тому що більше вона нічого не скаже...».....	81
«Хтось придбав за п'ятнадцять тисяч почесний знак...»	82
«був хтось зараз ніхто...».....	83
«підколотні змії та під'яремні люди...»	84
«У сутінках життя, з курячою сліпотою...».....	85
«„Ноги, громадяни, ноги побережіть!“ ..»	86
«У велику селянську благочестиву сім'ю...»	87
«Він каже: ліберали — ті ж самі тирані...».....	88
«Запам'ятай, мій дурню малий...».....	90
«Насильство природне — всесвіт був створений так...».....	91
«Ми, чию долю вирішують за океаном...».....	92
«тіло лежить на продавленому матраці...».....	94
«Він говорить...».....	95
«якби писав прозу...».....	96
Пам'яті Бориса Нечерди	97
Біографія	98
«Якщо б слухали маму, не були би дівки ледачі...»	99

«І хто винен, що вічність ми переходимо без зупинки...»	100
«Приходимо з роботи. Тонкою цівкою з крана...»	102
НЕПРОГЛЯДНА ПІВНІЧ	103
«Країна Рад — країна розстрілів в тюремних підвалах...»	104
«Він мислив нас як різновид регулярного парку...»	105
«Ми думали, Керенський і Ульянов — усі свої люди...»	106
«Не відрізнити параду від маскараду...».....	108
«Господи, це Тебе виводили, коли розсвітало...».....	110
Ліквідація	111
«Береженого Бог береже...»	112
«Хіба ти не пам'ятаєш? Це він осторонь стояв...».....	113
«Коли завірюха надії розвіє...».....	114
«Сталіна не було. А Ленін? Він був чи ні...».....	116
«Сталіна не було. Була порожнеча...».....	117
«Сталіна не було. Була комп'ютерна зла програма...».....	118
«Що було нещодавно? Сталіна не було...».....	119
«Моїми вчителями були діти, чиї отці...».....	120
«Казка „Сіра Шийка“: ополонка вузька, лисиця повзе падлюча...».....	121
«Мультифільми післявоєнної сталінської пори...»	122
«ми відібрали в них історію підручник за п'ятий клас...».....	123
«В атласних стрічках і позументах, з зірками і хрестами...»	124
Ода двоголовому орлу.....	126
Соцреалізм	129
«Штандарти фюрера кинуті до стіни Мавзолею...».....	130
«вистоявши ми перемогли й заблудили...»	132
«Ось що ми вивчали в радянській середній школі...».....	133
«довгі роки війни...»	134
«Такі в нас життя. Такі у нас пироги...».....	136
«онде старці столітні при медалях при орденах...».....	137
«Пес в будці зовсім не те, що пес біля ноги...»	138
«чую серцем ще будуть співати о сталине мудром...»	139
«Промаринуй солдатів три роки в окопах...».....	140
«Ми вірні діти казарми, ми слухняні онуки барака...»	141
«Вичищали пам'ять, переповнену приміськими...»	142
«Що робити солдатів, що знищив ворогів усіх...»	143

«Дивно, коли місце, що було твоєю країною...»	144
«Летить по колу риба, фарширована адреналіном...»	146
ЗІРЦІ НАЗУСТРІЧ	147
«Дітовбивці прямують до Віфлеєма...»	148
«Отже, Він народився у яслах, в печері, помежи...»	149
«Радіє Господній пророк Ісає, страх як радіє...»	150
«Ірод просить волхвів: «На зворотнім путі...»	152
«Біжи, Маріє, біжи...»	154
«Так Всевидючий погляд крізь старечі повіки...»	155
«Зірко, сяй, завірюхо, мети...»	156
«Сюжет Різдва постійний. Інша справа — пейзаж...»	157
«Новини, як зазвичай, фіксовані на темі...»	158
«Грудень рухається до Різдва. Привітання давно...»	159
«У Святвечір вони виповзають з усіх кутів...»	160
«Ну й негода — дощ, крижана крупа, хуртовина...»	162
«Де народжений нині цар юдейський невинний...»	164
«Що говорити, не живемо в Парадізі ми...»	166
«В яку би прірву не западали зимові дні...»	167
«Ні двора, ні кола...»	168
«Казки південної зими — ні королеви, ні снігу...»	169
«Між долоньками Нового року і Христового Різдва...»	170
«Нова радість стала, но остались старые беды...»	172
«В церквах майже все готово — ялинки, вертеп надійний...»	173
«Ангели розспівалися десь понад хмарами...»	174
«Спробуй знайди зірку Різдва на небі! Хибно...»	176
«Мені снилася шістдесятирічна...»	178
Dies Irae	179
Мотиви псалма	182
«Ось раба Твоя — хай буде по Твому слову...»	187
«Жінка дивиться прямо — в радості чи в гніві...»	188
Страсний четвер	189
«Лазар повстав — то насіння загального воскресіння...»	190
«Правду, правду говорю вам...»	191
«Ще один камінь відвалений, ще один гроб спорожнів...»	192
«Триста років тримав старого...»	194

«Преобразивийся на горі, Христе Боже...»	195
«Візантійського імператора Лева Ісавра...»	196
«Не упізнаєш архангела, що без ваг і меча летить...»	198
ПАЗЛ РЕСТАВРАТОРА.....	199
«Тягнуть Перуна, ох, тягнуть, чути гуркіт води...»	200
«Сидить на пагорбі апостол, занурений в мрію...»	202
«Якщо воля й існує, то тільки в степах...»	203
Григорій Сковорода	204
«Ні, то не вірші, то плач новий Єремії...»	206
«Що вершиться у світі? Події страховиті...»	208
«І ще бачила стіл, а за столом дідів...»	209
«Немовлям...»	210
«Кінь лікований...»	212
«людина лише припускає бог владу має...»	213
«який-небудь пан у минулому коханець імператриці...»	214
«Відступає армія, вірніше, її недобитки...»	215
«Дами у сукнях до п'ят...»	216
«Тредіаковський любив Росію всім українським серцем...»	218
«Кажуть, сто років тому був поезії срібний вік...»	219
«Пазл реставратора — черепки, з яких відтворилася ваза...»	220
«Колись тут жили десятки тисяч. Але відтоді...»	221
«день хилиться до вечора втомився кожен квартал...»	222
«тарантела це тільки реакція на укус...»	223
«Старий диктатор — проза Південної Америки сімдесятих років...»	224
«хочу дитину від дуче...»	226
Легенда про Густава Рейнхардта	227
«Так говорив Лі Си, володарів радник...»	230
«В третю ніч молодика Володарю приснився...»	232
«Короткий осінній вечір скупий на тепло...»	233
«Зруйновані міста: Карфаген, Грозний, Алеппо...»	234
«Чорно-білі світлини сторічної давності...»	235
«Хучі-кучі-мен»-блюз	236
Блюз чорного кота	238
«Конфедерат утік і покинув свою сяючу мідну трубу...»	240

Мехелія	241
Біллі	242
Бессі	244
Спогади про Тбілісі	245
«Зачистять площу, замиють криваві плями...»	246
ТІЛЬКИ ОДНА ГРАФА	247
Річниця	248
«Що залишилось громаді від юдейського бога...»	250
Геноцид	251
Чернівці	252
«Цвинтарі — це спальні райони міста...»	253
«Тепер я розумію всі ці апокаліпсичні промови...»	254
«Одна вертикальна плита...»	255
Пам'яті Давида Гофштейна та іже з ним	256
«Все більше людей...»	257
«Человек, покинувший Черновцы...»	258
«В Закарпатті існує прислів'я: зникли, немов жиди...»	260
«пам'ятаю радянську поштову марку...»	261
Три анекдоти	262
«Грузинський художник, що живе у Львові...»	264
«Тато згадував...»	265
«Щодо Середньовіччя...»	266
«І сходить сонце, і знов заходить, і знов поспішає на схід...»	268
«Фольклорний кум — все одно що фольклорний біс...»	269
Хмельниччина	270
«Цариця субота йде по містечку. Легка хода, незримі сліди...»	271
«Ребе Нахман запитав Абрама: — Відверто мені говори...»	272
«„Яка нам користь від посту? — спитали у Зюсі хасиди...»	274
«Учитель сказав...»	275
«Живе ребе на небі, під ним позолочений трон...»	276
«Хеппи нью йер! Шана това у-метука...»	277
Ханука	278
«Темні люди на тлі освітлених вітрин...»	279
«під час меси в кельнському соборі...»	280

«Творець не чує молитви, коли навкруги чужинці...»	281
«Нас виполювали на городі, як висапують будяки...»	282
ПОВЕРНЕННЯ БЛУДНОГО СИНА	283
«В нашій мові рима Україна — руїна...»	284
«Хто, як, коли зруйнує Карфаген...»	285
«На старих українських гривнях немає ані молота, ані серпа...»	286
«Козак Мамай з бандурою й люлькою...»	287
«Війна, п'ятика, смерть у старих піснеспівах...»	288
«У перспективі кожне дерево — поліно, колода чи плаха...»	289
Молитва	290
«Вони написали в історії хвороби...»	292
«Яка в тебе доля, така в тебе й натура...»	293
«Не бывають героями города...»	294
«В Одесі на кожному розі — новобудова...»	296
«З темної комори, де складовані портрети влади...»	297
«подавіться галькою з будь-якого кримського пляжу...»	298
«зелені чоловічки як зелені мухи...»	300
«Наші діагнози: ампутація Криму, гангрена Донбасу...»	301
«де гримлять гармати там невійськові втрати...»	302
«зелений хобот протигазу модель тридцятого року...»	303
«під час свят чоловіки стріляють в повітря...»	304
«ніхто не затертий ніщо не забуте...»	305
«Нема чого приховувати, є кого ховати...»	306
«Скільки разів говорити? Наша війна не така...»	307
«Доки ворог не нападе...»	308
«Як же так? День такий, а ти прокинувся без гімнастерики...»	309
«Зимовий циклон. Кольорові плями...»	310
Монолог	312
Й. Б. — посмертно	314
«Посилаю тобі свою нелюбов, Ірино...»	316
«Мой родной язык — русский с примесью идиш...»	317
Антисуржик	318
«Это я, Господи, я — понаех, рогуль...»	319
«Ні, ніколи не зможу я стати рідним мові...»	320

«Єврей за Україну та мову її солов'їну...»	321
«Снять крест или надеть трусы, спрятав главный вешдок...»	322
«Вороженьки згинуть, наче роса на сонці...»	323
«Мовлення теж хворіє, й мова — вона теж вмирає...»	324
ХОЧ НАС І НЕМА	325
«Голоси з небес, голоси з-під землі...»	326
«Якщо смерть насправді існує, то тільки в житті...»	327
«Чую з усіх боків — час підбити ризику...»	328
«Все частіше думаєш — що там наприкінці...»	329
«Де ти, моя доле? В глибокій криниці...»	330
«де ж човен той що ковзав по річці де ж...»	331
«одягай посмертну маску й не бійся смертельної тої хвороби...»	332
«не кожен лютий може похвалитися двадцять дев'ятим...»	333
«не кажіть світ зловив нас в мережу...»	334
«Зустрілися чоловіча старість і жіноча лють...»	335
«Що порадити молодому...»	336
«Називання речей своїми іменами...»	337
«Відкриваю альбом, придивляюся до фотознімку...»	338
«За кожним героєм живий прототип...»	339
«Ми бачимо ціле. Вони кажуть — уламок...»	340
«Жук-олень не дуже схожий на оленя, а жук...»	341
«Під час злягання ведмеді обіймаються так, як ми...»	342
«Насильство існує. Полювання на добру людину...»	343
«В щілинах розчленованої землі — потоки мертвої води...»	344
Він, вона, вони	345
«Не пишайся, дорога, узбіччям...»	346
«Нехай хоч крапля любові...»	347
«Не відрізниш тепер молитов від чуток...»	348
«З чого смієтесь, з чого ви плачете, діти...»	349
«Хто безтілесний, прозорий...»	350
«Бог є любов, любов існує у світі...»	351
«Як все змінилося, друже! Здається, ще мить...»	352
«Коли від душевних мук все випадає з рук...»	353
«Хто поклав мі камінь на груди, як на терези гирую...»	354
«Не обертайся, Орфею, бо втрапиш кохану...»	355